

Sygn. akt I UK 145/16

POSTANOWIENIE

Dnia 16 czerwca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania M. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Krakowie
o zasiłek macierzyński,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 czerwca 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie
z dnia 20 stycznia 2015 r., sygn. akt VII Ua 99/14,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od wnioskodawczyni na rzecz organu rentowego
kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie
wyrokiem z dnia 20 stycznia 2015 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczoną
M. K. od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie z dnia 9
lipca 2014 r. oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
Oddziału w Krakowie z dnia 10 lutego 2014 r., którą organ rentowy ustalił
ubezpieczonej podstawę wymiaru zasiłku macierzyńskiego za okres od dnia 31
października 2013 r. do dnia 29 października 2014 r. w kwocie 414,19 zł.

W uzasadnieniach sądów *meriti* przyjęto, że podstawę wymiaru zasiłku macierzyńskiego, do którego prawo powstało w pierwszym miesiącu kalendarzowym ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, określa art. 49 pkt 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 159 ze zm., dalej jako „ustawa zasiłkowa”), jako najniższą podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie, po odliczeniach, o których mowa w art. 3 pkt 4 tej ustawy, bez względu na wysokość kwoty zadeklarowanej na podstawie art. 18 ust. 8 lub 18a ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.). Natomiast poza sporem pozostawało, że ubezpieczona przystąpiła do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego w dniu 1 października 2013 r. i w tym samym miesiącu urodziła dziecko. To powoduje, że podstawę wymiaru zasiłku macierzyńskiego nie może stanowić zadeklarowana przez ubezpieczoną składka na ubezpieczenie społeczne w kwocie 5.000 zł.

Ubezpieczona M. K. zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego w całości skargą kasacyjną i zarzuciła:

1) rażące naruszenie prawa procesowego, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 382 k.p.c. polegające na orzeczeniu niezgodnie z treścią materiału dowodowego zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji,

2) naruszenie prawa materialnego polegające na niewłaściwym zastosowaniu art. 32 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP przez przyjęcie, że art. 48 ust. 2 i art. 52 ustawy zasiłkowej w zakresie, w jakim nie przewidują odpowiedniego stosowania art. 37 ust. 1 tej ustawy przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego i macierzyńskiego należnych ubezpieczonemu, dobrowolnie podlegającemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, którego niezdolność powstała przed upływem pełnego miesiąca kalendarzowego ubezpieczenia chorobowego z tego tytułu, w sytuacji, gdy było ono poprzedzone ubezpieczeniem chorobowym z innego tytułu, są zgodne z art. 32 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP zasadą sprawiedliwości społecznej.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, a w przypadku stwierdzenia podstaw o uchylenie w całości również zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty oraz o zasądzenie na jej rzecz od organu rentowego kosztów postępowania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podniosła, że jest jej skarga oczywiście uzasadniona, ponieważ uchybienie Sądu Okręgowego wskazane w podstawach skargi pozostaje „oczywiste i łatwo dostrzegalne”. W ocenie skarżącej, Sąd Okręgowy orzekł sprzecznie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 maja 2012 r., P 12/10 (OTK-A 2012 nr 5, poz. 52), a tym samym w sposób oczywisty naruszył prawo stosując niekonstytucyjne przepisy ustawy zasiłkowej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie od skarżącej na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów (pkt 2), jeżeli zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wykazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionej w tym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Odnosząc się do oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, jako przesłanki warunkującej przyjęcie skargi do rozpoznania, należy stwierdzić, że w judykaturze przyjmuje się, iż oczywista zasadność skargi, przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4

k.p.c., zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że doszło do kwalifikowanego naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2013 r., III SK 19/13, LEX nr 1402642 oraz z dnia 3 grudnia 2014 r., III PK 75/14, LEX nr 1621619), a przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2007 r., III CSK 216/07, LEX nr 560577 oraz z dnia 20 marca 2014 r., I CSK 18/14, LEX nr 1522063). Skarżący jest w tym zakresie zobowiązany do sformułowania w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania odpowiednich wywodów potwierdzających tę okoliczność, a należy pamiętać, że o oczywistości naruszenia prawa możemy mówić jedynie wtedy, gdy w rozpoznawanej sprawie doszło do sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2013 r., III SK 43/12, LEX nr 1331343 oraz z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, LEX nr 1844092 oraz powołane tam orzecznictwo). O ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774).

Skarżąca nie wykazała wystąpienia tak rozumianej oczywistej zasadności skargi, której zasadność upatruje w niezastosowaniu przez Sąd Okręgowy przepisu art. 37 ust. 1 ustawy zasiłkowej i nierespektowaniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 maja 2012 r., P 12/10. W tej kwestii wskazać należy, iż Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 października 2015 r., I UK 453/14 (niepublikowanym) stwierdził, że mimo wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 maja 2012 r., P 12/10 i późniejszych zmian ustawy zasiłkowej regulacja art. 48 tej ustawy nadal nie wskazuje na odpowiednie stosowanie art. 37 ust. 1. Czyli, nie

pozwała ustalić hipotetycznej podstawy zasiłku za cały miesiąc kalendarzowy, gdy niezdolność do pracy powstaje przed upływem miesiąca kalendarzowego. Nie zniesiono w pełni tej różnicy między pracownikami i ubezpieczonymi niebędącymi pracownikami. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 maja 2012 r. nie zastępuje w tym zakresie prawa materialnego, gdyż odnosi się do sytuacji, gdy dobrowolne ubezpieczenie chorobowe bezpośrednio było poprzedzone ubezpieczeniem obowiązkowym z innego tytułu (pracowniczym). Racje przedstawione przez Trybunał nie zmieniły też orzecznictwa Sądu Najwyższego, które potwierdza, że uprzednia regulacja prawna (właściwa dla spornego okresu rozpoznawanej sprawy), przy braku bezpośrednio kolejnych tytułów ubezpieczenia i braku pełnego dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego przez cały miesiąc kalendarzowy (nie mylić z okresem dłuższym niż 30 lub 31 dni), nie pozwala na stosowanie art. 37 ust. 1 do sytuacji osób rozpoczynających pozarolniczą działalność gospodarczą i podlegających z tego tytułu dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu. Innymi słowy - przed dniem 1 grudnia 2013 r. - art. 48 ust. 2 (podobnie jak art. 52) ustawy zasiłkowej nie odsyłał do odpowiedniego stosowania art. 37 ust. 1 w stosunku do osób niebędących pracownikami (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 2012 r., II UK 34/12, OSNP 2013 nr 15-16, poz. 184; z dnia 6 września 2012 r., II UK 36/12, LEX nr 1218196; z dnia 3 października 2013 r., II UK 96/13, OSNP 2014 nr 9, poz. 133; z dnia 26 listopada 2014 r., II UK 56/14, OSNP 2016 nr 6, poz. 75). Po wyroku Trybunału Konstytucyjnego ustawa zasiłkowa uległa zmianie od dnia 1 grudnia 2013 r. i przyjęto regulację łagodzącą ten dysonans. Stanowi ona, że jeżeli niezdolność do pracy powstała przed upływem pełnego miesiąca kalendarzowego ubezpieczenia chorobowego, a okres ubezpieczenia chorobowego rozpoczął się nie później niż 30 dni od ustania ubezpieczenia chorobowego z innego tytułu, to przy ustaleniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego stosuje się odpowiednio przepis art. 37 ust. 1 (art. 49 ust. 2 ustawy zasiłkowej).

Godzi się w tym miejscu zauważyć, że jest to jednak regulacja późniejsza niż sporny okres. Nawet, gdyby stosować ją wstecz, to skarżąca nie spełnia warunku 30 dni, gdyż jej uprzednie ubezpieczenie pracownicze ustało w lutym 2013 r., a dobrowolne ubezpieczenie chorobowe powstało dopiero w październiku 2013 r.

(por. również wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2015 r., I UK 376/14, LEX nr 1750110). Sumując powyższe, stwierdzić należy, iż lektura pisemnych motywów zaskarżonego orzeczenia nie daje podstaw do przyjęcia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, rozstrzygając co kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 k.p.c.